

Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni

NASZE EKSPONATY - MAPA LUBINUSA - KARTOGRAFICZNE ARCYDZIEŁO

Nova Illustrissimi Principatus Pomeraniae Descriptio cum adjuncta Principum Genealogia et Principum veris et potiorum Urbium Imaginibus et Nobilium Insignibus

(Nowe opisanie Najjaśniejszego Księstwa Pomorskiego z dołączoną genealogią książąt i prawdziwymi wizerunkami możnych i potężniejszych miast oraz herbami rodów szlacheckich)

Wielka mapa Pomorza Eilharda Lubinusa to unikatowe, niezwykle cenne, dzieło kartograficzne. Mapa zamówiona została i sfinansowana przez księcia szczecińskiego Filipa II. Opracował ją Eilhard Lubinus – uczonec z Rostocku – filolog klasyczny, matematyk i kartograf. Jest pierwszą mapą Pomorza opartą na bezpośrednich obserwacjach terenowych.

Historia jej opracowania sięga drugiej dekady XVII wieku – w 1618 roku wydrukowano pierwszych kilkadziesiąt egzemplarzy, odbitych z 12 płyt miedziorytniczych, które wykonał w Amsterdamie rytownik Nicolaus Geilekercke. Po wybuchu wojny trzydziestoletniej płyty zaginęły – odnalezione przypadkowo w 1756 roku, posłużyły do wydrukowania w Hamburgu kolejnych kilkudziesięciu egzemplarzy. Prezentowana mapa, wydrukowana w 1758 roku, pochodzi właśnie z tego drugiego nakładu – większość wydrukowanych wówczas egzemplarzy także uległa zniszczeniu, tym razem podczas wojny siedmioletniej (1756 – 1763). Do dzisiaj znane są jedynie te dwa wydania, z wykonanych w 1618 roku płyt miedziorytniczych, i tylko one uznawane są za oryginalne.

Imponująca wielkością Mapa Lubinusa to wieloarkuszowa odbitka miedziorytnicza zdublowana na podłożu papierowe o wymiarach: 130,5 cm x 218,0 cm.

Skala mapy w przybliżeniu wynosi 1:220 000. W treści zaznaczono kilka tysięcy punktów osadniczych, kompleksy leśne, hydrografię, elementy rzeźby terenu oraz obrazu kulturowego jak drogi, owczarnie, młyny, papiernie i in.

W dolnej części arkusza umieszczony został łaciński tekst z opisem Księstwa. Treść geograficzną mapy otacza bogata, rozbudowana ikonografia. Wewnętrzne obramowanie tworzy 354 tarcz herbowych pomorskich rodów szlacheckich, otoczonych z kolei widokami bądź planami miast Pomorza. Większość rysunków to pierwsze znane wizerunki tych miejscowości. Jest ich w sumie 49, uszeregowanych w dwa ciągi, rozpoczynające się od góry z obu stron tytułu mapy. Od prawej miasta wschodniej od lewej zachodniej części Pomorza szczecińskiego. Najznacniejsze ośrodki ulokowano w górnej części obramowania gdzie widzimy np. od prawej strony Szczecin, Stargard, Kołobrzeg. Niestety, na prezentowanym egzemplarzu, częściowemu lub całkowitemu zniszczeniu uległo 14 widoków miast.

Istotnym elementem mapy są dwa drzewa genealogiczne. Mniejsze zawiera genealogię książąt rugijskich. Drugie, mocno rozbudowane zawiera portrety, prezentując rodowód książąt pomorskich. W prawej dolnej części mapy umieszczono portrety ostatniego pokolenia Gryfitów w tym fundatora mapy księcia Filipa II. Uwieczniony także został autor mapy – Eilhard Lubinus, sportretowany z cyrklem, w dolnej części nad

podziałką liniową mapy.

fot. Henryk Nagrodzki (MMW)

Wydruk ze strony: www.muzeummw.pl